

अगोचरत्व (agocara-tva) *n.* the state of not being an object of or being beyond the range of (words, perception, knowledge etc.) अज्ञानां सर्वभूतानां निशेष निशा परमार्थतत्त्वम्, अगोचरत्वादतद्बुद्धीनाम् GītāBh. (Sāh.) 68. 13 (on 2. 69); 381. 10 (on 13. 12); यदुक्तं विदितादन्यद्वागादीनामगोचरत्वात् KenUBh. 80. 11 (on 2. 3); प्रत्यक्षस्यागोचरत्वादानुमानं प्रदूषितम् SivDr. 2. 62; जनकागोचरत्वेऽप्युत्तरोत्तरस्मृतौ पूर्वपूर्वस्मरणजनितज्ञाततावभासनात् NyāyKuA. ii(2). 4. 5; अतः प्रमाणान्तरागोचरत्वेन शास्त्रैकविषयत्वाद्यतो वा इमानि इत्यादिवाक्यम् ... ब्रह्म प्रतिपादयतीति सिद्धम् SriBh. 146. 7 (on i. 1. 3); तथा च सत्येतन्मनः स्वगोचरेषु दृश्येषु प्रयोजनभावं प्रयोजनवति दृग्बस्तुन्यगोचरत्वं च बुद्ध्या निरन्धनाशिवत्त्वयमेवोपशाम्यति JivanVi. 85. 8; अतिव्याप्तिनिरासः...समासोक्तिपरिणामयोविषयिताद्रूप्यस्यागोचरत्वात् RasGaṇ. 299. 10.

अगोचरत्वाभिधान (agocaratvābhidhāna) *n.* statement about the state of not being an object of or being beyond the range of speech, mind etc. निर्विशेषं तु ब्रह्म वाक्यशेषे श्रूयते, वाञ्छानसयोरगोचरत्वाभिधानात् - यतो वाचो निर्वर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह BrahmSūBh.(Sāh.) 60. 10 (on i. 1. 19)

अगोचरभूत (agocara-bhūta) *adj.* which is beyond the range of or is not an object of (words) उपाख्या शब्दः, तस्यागोचरभूतमभिधानायोग्यमेव संपद्यते VakroJi. 24. 4.

अगोचरभृत (a-gocarabhṛta) *adj.* not reared on a pasture मृतं कृशातिमेघं च वृद्धं व्यालं विषैर्हृतम् । अगोचरभृतम्...मांसमुत्सृजेत् CaraS.i. 27. 308; अतिमेघं त्यजेन्मांसं हतं व्याधिविषोदकैः । स्वयं मृतं धूमपूणेमगोचरमृतं(?) मृतं कृशम् AṣṭāSam. i. 35. 14 (1. 7)

अगोचरयत् (a-gocarayat) *adj.* not comprehending an object न च वर्तमानरजतावभासि ज्ञानं भविष्यत्तमस्यागोचरयत्न ... शुक्ति गोचरयता प्रत्ययेन वाध्यते ... इति युक्तम् Bhām. 546. 9 (on iii. 2. 3); VedāntKa. 363. 5 (on iii. 2. 3); तत्त्वात्मानमप्यगोचरयत्कथं स्वप्रामाण्यं गोचरयेत् PramāMā. 12. 8.

अगोचरविचारित्व (agocaravicāri-tva) *n.* movement in inaccessible places रोहितः प्रवरस्तेषां (मत्स्यानां) परं चिलिचिमोऽवरः । अगोचरविचारित्वात् (v. 1. नित्यं शैवालभक्ष्यत्वात्) सर्वदोषकरो हि सः AṣṭāSam. i. 35. 10 (1. 7)

अगोचरव्यज (a-gocaravyaja) *adj.* in which the passage of a rope-bound pitcher becomes invisible (i. e. deep) ऊषाकरे प्लवानर्हे संचरेऽगोचरव्यजे ।...खलस्य मृत्योर्निगमे कूपे...त्वं वेक्ष्यस्वहमीक्ष्ये DvyaśraKā. 13. 26 (comm. व्यज ऊषाकर्षणाय रज्जुबद्धव्यादीनां निक्षेपमार्गः)

अगोचरीकृत (a-gocarīkṛta) *adj.* i who has not been subjected or affected न जातु कोऽपि जन्तुरनेनानभिजातेनागोचरीकृतो जीवति AmṛUda. 3. 1(3); ii which is not made an object प्रत्यक्षादयो मात्रयाप्यगोचरीकृतप्रवृत्तिनिवृत्तयो न प्रवृत्तिनिवृत्त्यङ्गभावं जहति BrahmSi. 24. 24.

अगोत्र (a-gojña) *adj.* who is ignorant of a bull अगोत्राय कश्चित्... उपदिशत्ययं गौरिति MahāBh. i. 40. 13 (on i. 1. 1)=i. 259. 18 (on i. 3. 2)

अगोतस् (ago-tas) *adv.* from the non-bull अगोतो विनिवृत्तिश्च गौर्विलक्षण इष्यते । भाव एव ततो नायं गौरगोर्मे प्रसज्यते TattvSam. 1085.

अगोता (agó-tā) *f.* [DEBRU. p. 617] want of cows, kinelessness मागो-तथै सहस्रसुत्र मा निदेऽपु द्वेषांसा कृधि RV. iii. 16. 5; क्षुधामारं तृष्णामारम-गोतामनप्रत्यताम् । अपामार्गं त्वया व्रयं सर्वं तदप मृज्महे AV. iv. 17. 6; [want of rays, want of praise, APTE]

अगोत्तम (agottama) *m.* the best of mountains, a great mountain निपतितमादाय...आर्तवमगोत्तमात्...पाञ्चाली भीममगदत् तरसा YudhVi. 5. 10.

अगोत्र (á-gotra) *adj.* [f. -ā] i not having a family name or lineage (i. e. having no origin or source, causeless) एतद्दे तदक्षरं गार्गि ब्राह्मणं अशिवदन्ति ... अमुखमनाम्रागोत्रम् SatBr. XIV. vi. 8. 8; यत्तदद्रेश्यम-ग्राह्यमगोत्रमवर्णमचक्षुःश्रोत्रम्...तदव्ययं यद्भूतयोनि परिपश्यन्ति धीराः MuṇḍaU. i. 1. 6; अगोत्रमन्वयमित्यर्थः MuṇḍaUBh. 309. 11 (on i. 1. 6); अगोत्रं कारणरहितम् Bhām. 183. 3 (on i. 2. 21); अगोत्रमवर्णं प्राकृतनामरूपरहितम् ŚrutaPra. i(A.) 188. 4 (on i. 1. 1); अगोत्रं वंशहीनम् PrakaVi. 197. 18; अगोत्रस्य त्ववर्णस्य कुतस्तत्रोपवीतकम् NirguMāPū. 3; अगोत्रमस्पर्शमरूपगन्धम् ... गोपेन्द्र ये त्वामु-पासन्ति धीरास्ते ... भवधर्ममुक्ताः VarāP. 36. 18; LiṅgP. i. 86. 53; शङ्करी शान्तमानसा । अगोत्रा गोमती गोप्त्री KūrmP. 123. 2 (1. 12); ŚaṅkaDigVi. 14. 36; ii not having a noble lineage अगोत्रोऽयं (शिवः) गिरिश्रेष्ठ जामाता ते न संशयः SkandP. i(1). 25. 79; iii not belonging or affiliated to any Buddhist family or communion cf. **अगोत्रस्थ**, अगोत्रोऽसन्नित्रोऽकृतमतिरपूर्वा-चित्तशुभस्वसत्यसिन् धर्मे MaYānaSū. 6. 5 (1. 14); श्रावकयानाभिसमयगोत्रम् ... अनियतैकतरगोत्रम् अगोत्रं च पञ्चमम् LaṅkāSū. 2. 127 (27. 20); iv (Gr.) (a word) having no *gotra*-suffix appended to it, not ending in a *gotra*-suffix (तस्य समूहः) तस्यैति षष्ठीसमर्थात् समूह इत्येतस्मिन्नर्थे यथाविहितं प्रत्ययो भवति ।

किमिहोदाहरणम् । चित्तवदाद्युदात्तमगोत्रं यस्य च नान्यत् प्रतिपदं ग्रहणम् KāśiVr. on P. iv. 2. 37; *n.* (Gr.) (a word which is) not a *gotra*-name उदीर्चा वृद्धादगोत्रात् P. iv. 1. 157; अगोत्रादादैजाद्यचः CāndraVyā. ii. 4. 90.

अगोत्रकुलसंपन्न (a-gotrakulasampanna) *adj.* [f. -ā] not born in the (same) *gotra* and *kula* कन्यामुद्राहयेत् ततः ।...मातुलः पञ्चमादूर्ध्वं पितृतः सप्तमात् तथा । अगोत्रकुलसंपन्नां रोगहीनां सुरुषिणीम् SaurP. 17. 42.

अगोत्रचरण (a-gotracarana) *adj.* not belonging to any *gotra* and Vedic school अनशिरनिकेतश्च अगोत्रचरणो मुनिः MahāBhā. i. 86. 12; MatsyaP. 40. 12; अपरेयं परा विद्या यया ब्रह्माभिगम्यते । यत्तददृश्यमग्राह्यमगोत्रचरणं ध्रुवम् AgniP. 1. 18.

अगोत्रज (a-gotraja) *adj.* not born in the same family or clan अगोत्र-जोऽप्येष यदस्य कोशं रत्नत्रयाढ्यं स्ववशीचकार Gurvā. 4.

अगोत्रत्व (agotra-tva) *n.* i the state of not having a family name or lineage अगोत्रत्वादिविशेषणं जीव इव न ब्रह्मणि स्वारस्येनान्वेति SivrkaMaDi. i. 380. 15 (on i. 2. 22); i. 380. 17 (on i. 2. 22); i. 380. 21 (on i. 2. 22); ii the state of not being a *gotra*-name दारदिकेत्यत्र जातेश्च (P. vi. 3. 41)

इति (पुंवद्भावस्य) निषेधो न । दरदोऽगोत्रत्वेनाजातित्वात् LaSābdeSē. ii. 96. 7.

अगोत्रधर्म (a-gotrādharmā) *m.* an act prohibited for a (noble) family or clan अनृतात् पारदार्याच्च तथाऽभक्ष्यस्य भक्षणात् । अगोत्रधर्माचरणात् क्षिप्रं नश्यति वै कुलम् PadmP. i. 55. 18.

अगोत्रसाक्षिन् (agotra-sākṣin) *adj.* a witness to the lack of a (noble) family (i. e. wanton behaviour) यावद्वोलाक्षि नायं प्रतिफलति (? प्रति-फलित) वलचंद्रिकाकर्तुरान्तःकालिन्दीवीचिमैत्रीमवतरति तवागोत्रसाक्षी कटाक्षः SaduktiKa. 147. 22.

अगोत्रस्थ (a-gotrastha) *adj.* (Buddh.) not affiliated or belonging to a Buddhist family or communion cf. **अगोत्र**, अगोत्रस्थविभागे श्लोकः । ऐकान्तिको दुश्चरितेऽस्ति कश्चित् ... निहीनशुद्धोऽस्त्यपि हेतुहीनः MaYānaSū. 12. 19 (3. 11); अगोत्रस्थः पुद्गलो गोत्रेऽसति चित्तोत्पादेऽपि यत्नसमाश्रये सत्यभयश्चातुत्-रायाः सम्यक्संबोधेः परिपूरये BodhiBhū. 1. 17.

अगोत्रादि (a-gotrādi) *adj.* other than the class of words beginning with *gotra* कुत्सने च सुप्यगोत्रादौ P. viii. 1. 69.

अगोत्रार्थम् (agotrārtham) *adv.* for the purpose of (the inclusion of) an *agotra* (a non-descendant) गोत्रावयवाद्गोत्रार्थमिति चेत्तदनिष्टम् Vār. 1 on P. iv. 1. 79.

अगोत्व (a-gotva) *n.* i absence of cowness ii (ago-tva) character of a non-cow केन गोरगोत्वं प्रसक्तं यत् प्रतिषिध्यत इति NyāyVār. 333. 6 (on ii. 2. 67); केन ह्यगोत्वमासक्तं गौ(?) यैनेतदपोहते TattvSam. 989; न त्वश्वं गृहीत्वाश्वान्तरे गौरिति प्रतिसंधानं दृष्टं, तत् कस्य हेतोः, तयोरगोत्वात् TātpaT. (Vā.) 378. 4 (on i. 2. 30); शुक्लस्य पटस्यागोत्वम् ... किं न पश्यसि NyāyKu. 128. 7.

अगोत्वारोप (agotvāropa) *m.* attribution of the character of the non-cow अगोत्वारोपपूर्वकगोत्वबुद्ध्या च्चौ गोऽभवदित्यादौ च्यन्तप्रतिषेधस्यावश्य-कत्वेन तत्प्रत्याख्यानपरभाष्यविरोधापत्तेः LaSābdeSē. ii. 401. 6.

अगोद्धारक (agoddhāraka) *adj.* lifting the mountain (viz. the Govardhana) यः (कृष्णः) ... अगोद्धारकोऽपि नागोद्धारकः RasGaṇ. 572. 19.

अगोधन (a-godhana) *adj.* without the (possession of) wealth in cattle अगोधनं जयं प्राप्य भविष्यसि वृथाश्रमः KicaVa. 4. 37.

अगोनिवृत्त (ago-nivṛtta) *adj.* differentiated from the non-cow कसादगोनिवृत्तं तदद्य जातं स्वलक्षणम् NyāyMañ. i. 286. 18.

अगोनिवृत्ति (ago-nivṛtti) *f.* negation or exclusion of or distinction from the non-cow अगोनिवृत्तिः सामान्यं वाच्यम् TattvSam. 915=S'lokaVār. 5(13). 1 (566. 1); TattvSam. 1075; कुर्यादगोनिवृत्तिं चेन्नापोहेतात्मवद्वि तान् S'lokaVār. 5(13). 6 (567. 6); यदेव प्रतिभाति तदेव वस्तुनो रूपम् । तच्चेदगोनि-वृत्तिशब्देनाभिमतं न च काचित् क्षतिः S'arka. 27. 6; अगोनिवृत्त्या च गवात्मनोऽथा-दयो वस्तुरूपाः सन्त्येव NyāyRa. 305. 16 (on 5(3). 136); न चागोनिवृत्तिरूपस्या-भावस्याश्रयभूतं भावान्तरं भवन्मते संभवति NyāyRa. 566. 22 (on 5(13). 2); न चायमगोनिवृत्तिमात्रविषयः प्रत्ययः MānaMe. 232. 7.

अगोनिवृत्त्यात्मक (agonivṛtṭyātma-ka) *adj.* of the form or nature of the negation or exclusion of the non-cow यदि गौरप्यगोनिवृत्त्यात्मक एव मन्यते ततोऽप्रतिष्ठमितरेतराश्रयमपि प्राप्नोति S'arka. 48. 23; अगोनिवृत्त्यात्मकं यद-पोहान्तरं तस्मिन् ग्रहीतव्ये वस्तुरूपस्यैवाश्वादिसामान्यस्यापोहः NyāyRa. 591. 13 (on 5(13). 96)

अगोनिवृत्त्यात्मन् (agonivṛtṭy-ātman) *adj.* of the form or nature of the negation or exclusion of the non-cow स (गौः) चेदगोनिवृत्त्यात्मन्